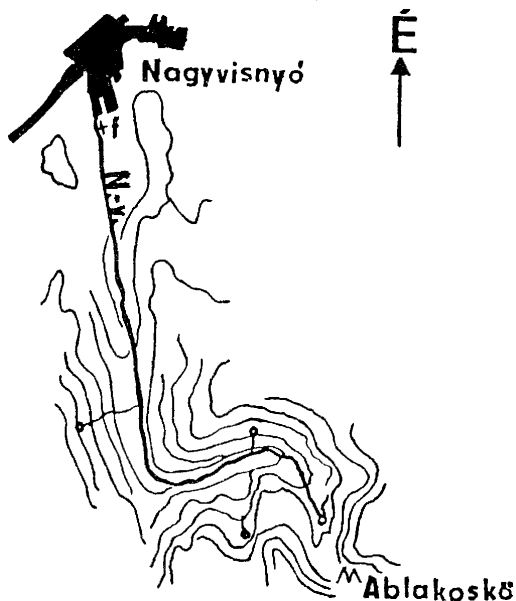

KISS OTTÓ

A BÜKK HEGYSÉGI NAGY-VÖLGY (NAGYVISNYÓ) FÉNYCSAPDÁVAL
GYŰJTÖTT TRICHOPTERÁI

ABSTRACT: (Trichoptera collected by light-trap from Nagy-Valley (Nagyvisnyó) in Bükk Mountain) 3218 individuals of 40 species of caddis flies attracted to a source of light were collected at Nagyvisnyó. Dominance relations and a list of species most frequently attracted by the light-trap are given. Rare species are: *Isonychia dubia*, *Ecclisopteryx madida*, *Cheumatopsyche lepida*, *Rhyacophila nubila*.

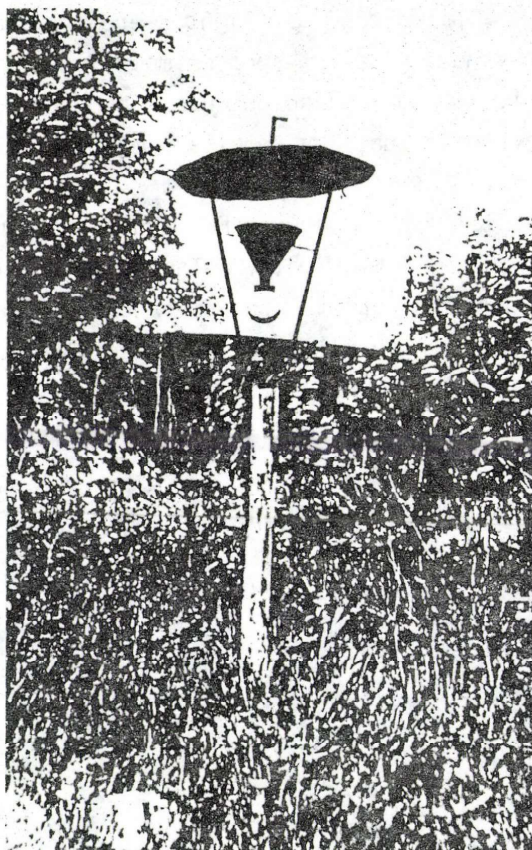
A vizsgált terület a Bükk hegység É-i részén található. Tengerszintfeletti magassága 350 m. A Nagy-völgy patakjának vizét az Ablakoskő-völgyi állandóan működő reokrén karsztforrás és az alsóbb szakaszokon a szivárgó forráserek biztosítják. A völgy felső szakaszán alsó triász kori mészkő, az alsón karbon agyagpala fordul elő. (1. ábra).

1. ábra: A Bükk hegységi Nagy-völgy áttekintő vázlatja (x-el jelölve a fénycsapda helye)

A hazai szakirodalomban SÁTORI (1938, 1939) dolgozataiban találunk elsőként adatokat e terület Trichopteraíra. az 1960-as évek közepén alkalmanként gyűjtött itt OLÁH J. és VARGA Z.

A Jermy-féle módosított fénycsapdát Nagyvisnyó település közelében, a patak partján helyeztük el. Ettől kb. 500 m-re lévő lakóháztól kapta az elektromos áramot. 1984 március 15-től november 1-ig folyamatosan működött a fénycsapda. Az üzemeltetést a debreceni KLTE Állattani Tanszéke biztosította (2. ábra).

2. ábra: A nagyvisnyói fénycsapda a patak part közelében.

A patakszakasz jellemzői: Félárnyékos hely, a parton a nagy csalán (*Urtica dioica*), a hegyi gólyahír (*Caltha laeta*) és a hamvas szeder (*Rubus caesius*) található. A meder kb. 1 m széles, a vízmélység 2-3 cm, a vízsebesség 0,2-

0,3 m/sec. A mederaljzatot a kisebb kövek, homok, iszap, detritusz felhalmozódása jellemzi. A víz hőmérséklete 9,8-14,2 °C között változott. A fénycsapdával gyűjtött fajok száma 40, az egyedszám 3218 db.

A fényre repülő Trichopteraék egyedszáma és a dominantia viszonyok
(Nagyvisnyó, 1984)

SPECIES	EGYEDSZÁM	D%
1. <i>Hydropsyche instabilis</i> CURTIS	1896	58,97
2. <i>Halesus digitatus</i> SCHRANK	844	26,25
3. <i>Rhyacophila fasciata</i> HAGEN	116	3,60
4. <i>Ecclisopteryx madida</i> Mc LACHLAN	82	2,55
5. <i>Silo pallipes</i> FABR.	80	2,48
6. <i>Odontocerum albicorne</i> SCOPOLI	62	1,92
7. <i>Limnephilus affinis</i> CURTIS	36	1,12
8. <i>Micropterna testacea</i> GMELIN	35	1,08
9. <i>Chaetopteryx fusca</i> BRAUER	24	0,74
10. <i>Plectrocnemia conspersa</i> CURTIS	20	0,62
11. <i>Micropterna nycterobia</i> Mc LACHLAN	18	0,55
12. <i>Limnephilus lunatus</i> CURTIS	17	0,52
13. <i>Stenophylax permistus</i> Mc LACHLAN	14	0,43
14. <i>Halesus tessellatus</i> RAMBUR	14	0,43
15. <i>Hydropsyche bulbifera</i> Mc LACHLAN	10	0,31
16. <i>Limnephilus flavicornis</i> FABR.	7	0,21
17. <i>Limnephilus ignavus</i> Mc LACHLAN	7	0,21
18. <i>Sericostoma personatum</i> SPENCE	6	0,18
19. <i>Hydropsyche pellucidula</i> CURTIS	5	0,15
20. <i>Cheumatopsyche lepida</i> PICTET	4	0,12
21. <i>Hydropsyche contubernalis</i>	4	0,12
22. <i>Limnephilus politus</i> Mc LACHLAN	3	0,09
23. <i>Philopotamus montanus</i> DONOVAN	3	0,09
24. <i>Hydropsyche exocollata</i> DUFOUR	3	0,09

25. <i>Rhyacophila nubila</i> ZETTERSDTEDT	3	0,09
26. <i>Ironoquia dubia</i> STEPHENS	3	0,09
27. <i>Agapetus fuscipes</i> CURTIS	2	0,06
28. <i>Limnephilus sparsus</i> CURTIS	2	0,06
29. <i>Limnephilus auricula</i> CURTIS	2	0,06
30. <i>Potamophylax nigricornis</i> PICTET	2	0,06
31. <i>Wormaldia occipitalis</i> PICTET	1	0,03
32. <i>Neureclipsis bimaculata</i> LINNÉ	1	0,03
33. <i>Lype reducta</i> HAGEN	1	0,03
34. <i>Hydropsyche saxonica</i> Mc LACHLAN	1	0,03
35. <i>Hydropsyche siltalai</i> DÖHLER	1	0,03
36. <i>Crunoecia irrorata</i> CURTIS	1	0,03
37. <i>Grammotualius nigripunctatus</i> RETZIUS	1	0,03
38. <i>Limnephilus griseus</i> LINNÉ	1	0,03
39. <i>Limnephilus vittatus</i> FABR.	1	0,03
40. <i>Stenophylax vibex</i>	1	0,03

Megállapítható, hogy 8 faj ért el 1 % feletti dominantia értéket, melyek a legjobb fényre repülők. A legnagyobb egyedszámban a *Hydropsyche instabilis* (1896) 58,97 %, a *Halesus digitatus* (844) 26,25 %, a *Rhyacophila fasciata* (116) 3,60 %-al szerepel. Az 1981-es Vöröskő-völgyi fénycsapda adatai szerint szintén a *Hydropsyche instabilis* (1265) 66,26 % és a *Halesus digitatus* (101) 5,29 % dominantiaértéke a legmagasabb, a legjobb fényre repülő fajok.

Jelentős az *Ecclisopteryx madida* (82) 2,55 %-os, a *Silo pallipes* (80) 2,48 %-os, az *Odontocerum albicorne* (62) 1,92 %-jos, a *Limnephilus affinis* (36) 1,12 %-os és a *Micropterna testacea* (35) 1,08 %-os előfordulása. További négy faj (*Cheatopteryx fusca*, *Plectrocnemia conspersa*, *Micropterna nycterobia*, *Limnephilus lunatus*) fél százalék feletti dominantiaértéket mutat.

A vizsgált terület É-i fekvésű, hideg jellegű völgy. A fénycsapda május 18-án fogta az első tegzes imágót, a *Rhyacophila fasciata*-t (1o). A májusi repülés igen gyér volt, júniusban és júliusban már valamivel több repült be. Legeredményesebb az augusztustól október végéig terjedő időszak.

A *Hydropsyche instabilis* tömegesen augusztus első 10 napjában repült a csapdába.

A repülési időt figyelembe véve a következő jelentősebb aszpektusokat lehet elkülöníteni.

I. Nyári fajok: *Hydropsyche instabilis*, *Silo pallipes*, *Plectrocnemia conspersa*, *Odontocerum albicorne*, *Potamophylax nigricornis*, *Rhyacophila nubila*, *Sericostoma personatum*.

II. Nyárvégi fajok: *Cheumatopsyche lepida*, *Rhyacophila fasciata*, *Hydropsyche bulbifera*, *Limnephilus flavicornis*, *Philopotamus montanus*.

III. Őszi fajok: Repülésük már a nyár végén kezdődött, de tömegesen a szeptember és az október igen kedvező időjárása miatt került begyűjtésre: *Halesus digitatus*, *Ecclisopteryx madida*, *Micropterna testacea*, *Chaetopteryx fusca*, *Limnephilus affinis*, *Ironoquia dubia*.

Ha a fajokat összehasonlítjuk a D-i fekvésű Vöröskő-völgy fénycsapda anyagával (KISS, 1984), akkor megállapítható, hogy a Nagy-völgy területén hiányzanak az *Ecnomus*, a *Phryganea*, az *Anabolia* és az *Oecetis* genus fajai, mert ezek az átfolyó tavak, síksági vizek képviselői. A Vöröskő-völgyben való előfordulásukat a síksági területekről való felhatolással magyarázhatjuk. Igazolja ezt az Eged-hegy környéki kétéves fénycsapda eredménye is (KISS, MIKUS, 1983).

Igen ritka faj a Bükk hegységben az *Ironoquia dubia*, csak Felőtárkányról került eddig elő, további ritka fajok: *Rhyacophila nubila*, *Halesus tessellatus*, *Cheumatopsyche lepida*, *Limnephilus politus*, *Stenophylax vibex*.

IRODALOM

- KISS, O. 1979: The Trichoptera of the Bükk Mountains. *Acta Biol. Debrecina*, 16. p. 44-45.
- 1983: Adatok az Eger környéki Nagy-Eged tegzeseinek ismeretéhez (Trichoptera). *Folia ent. hung.* XLIV. 2. p. 327-328.
1984. Fénycsapdával gyűjtött Trichopterák a Bükk hegységi Vörös-kő-völgyből. *Acta Acad. Ped. Agr. Series Tom XVII.* p. 709-718.
- MALICKY, H. 1983: *Atlas of European Trichoptera*. Dr. W. Junk Publishers. The Hague.
- SÁTORI, J. 1935: Adatok a magyar tegzesszitakötő-fauna ismeretéhez. *Debreceni Szemle*. 18. p. 2-20.
- 1938: Adatok a Bükk hegység rovarfaunájának ismeretéhez. *Állattani Közl.* 35. p. 156-168.
- 1939: Adatok a Bükk és a Mátra rovarfaunájához. *Állattani Közl.* 36. p. 153-160.
- UJHELYI, S. 1974: Adatok a Bükk és a Mátra-hegység tegzesfaunájához. *Fol. Hist. Mus. Matr.* 2. p. 99-115.